

GÜNEYDOĞU ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ

Sayı : 69264982-TİM.GAİB.GSK.EEA.2022/74-5922

Gaziantep, 07/09/2022

Konu : Avrupa Yeşil Mutabakatı Genel Çerçevesi (AYM-3) Raporu Hk.

DAĞITIM

Malumları olduğu üzere, 2019 yılında Avrupa Birliği (AB) tarafından yeniden büyüme stratejisi olarak da adlandırılan Avrupa Yeşil Mutabakatı açıklanmıştır. Bu büyüme stratejisi 2050 yılına kadar iklim nötr ilk kıta olma gibi çevresel boyutlarının yanında özellikle ekonomik ve ticari yönleri de sahiptir. AB yeşil, kapsayıcı, rekabetçi ve kimseyi arkada bırakmama sloganı ile yeni bir ticari ve ekonomik sistem planlamaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, açıklandığı günden itibaren çeşitli politika alanlarında birçok strateji ile karşımıza çıkmaktadır ve geline nokta ihtiyaçlara göre mutabakat sürekli olarak güncellenmektedir. 2030 Biyoçeşitlilik Stratejisi, Tarladan Sofraya Stratejisi gibi sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir, sağlıklı bir gıda sistemini teşvik eden stratejiler ile, açıklanan bu stratejilerin fonlanmasını sağlayacak Avrupa Yatırım Bankası, tüm kesimlerin yeni sisteme geçişlerinin desteklenebilmesi için Adil Geçiş Mekanizması gibi uygulamalar da ortaya konulmuştur. AB'nin, başta uluslararası ticaretten kaynaklanan sera gazı emisyonlarını azaltmak amacıyla açıklanan Sınırdaki Karbon Düzenlemesini ticaret yaptığı ülkeleri de kapsayacak şekilde genişletmeyi kurguluyor olması, döngüsel ekonomiyi benimsetmek için yeni bir sanayi stratejisinin harekete geçirilmesi amacıyla uluslararası sistemde yer alan ve AB ile yakın ilişkileri olan tüm ülkeleri yakından etkilemektedir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı başta tarım, tekstil, inşaat, enerji sektörleri olmak üzere birçok sektörü doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla ihracatının büyük bir kısmını AB'ye gerçekleştiren Türkiye için, Avrupa Yeşil Mutabakatı önemli bir dönüşüm öngörmektedir. Bu kapsamda; Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın getirdiği fırsatları ve tehditleri analiz ederek ihracatçılarımızı etkileyebilecek tüm başlıkları sırasıyla inceleyeceğimiz rapor serimizin üçüncüsünü sizlere sunmaktayız. Genel Sekreterliğimiz uzmanlarınca hazırlanan "**Avrupa Yeşil Mutabakatı Genel Çerçevesi (AYM-3) Raporu**" ekte yer almaktadır. Önceki raporlara web sitemiz üzerinden erişim sağlanabilmektedir.

Bilgilerini ve söz konusu raporun ilgililerine duyurulması hususunu arz ederim.

Bülent KAYALI
Genel Sekreter

EK: Avrupa Yeşil Mutabakatı Genel Çerçevesi (AYM-3) Raporu (25 Sayfa)

Ayrıntılı bilgi için: Göksu BOZKURT - Uzman Yardımcısı

Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Mücahitler Mah. Şehit Ertuğrul Polat Cad. No: 3

Şehitkamil GAZİANTEP

Tel : 90 (342) 211 05 00 Faks : 90 (342) 211 05 09

e-posta : gaibevrak@gaib.org.tr / www.gaib.org.tr

KEP: gaib@hs01.kep.tr

GÜNEYDOĞU ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ

Sayı : 69264982-TİM.GAİB.GSK.EEA.2022/74-5922

Gaziantep, 07/09/2022

Konu : Avrupa Yeşil Mutabakatı Genel Çerçevesi (AYM-3) Raporu Hk.

DAĞITIM YERLERİ:

Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası
Cizre Ticaret ve Sanayi Odası
Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası
Gaziantep Sanayi Odası
Gaziantep Ticaret Odası
Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası
Kızıltepe Ticaret ve Sanayi Odası
Kilis Ticaret ve Sanayi Odası
Malatya Ticaret ve Sanayi Odası
Mardin Ticaret ve Sanayi Odası
Nizip Ticaret Odası
Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası
Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası
Adıyaman Üniversitesi
Gaziantep Üniversitesi
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Dicle Üniversitesi
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Mardin Artuklu Üniversitesi
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
Malatya Turgut Özal Üniversitesi
Harran Üniversitesi
İpekyolu Kalkınma Ajansı
Karacadağ Kalkınma Ajansı
Dicle Kalkınma Ajansı
Fırat Kalkınma Ajansı
Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı

Ayrıntılı bilgi için: Göksu BOZKURT - Uzman Yardımcısı

Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Mücahitler Mah. Şehit Ertuğrul Polat Cad. No: 3

Şehitkamil GAZİANTEP

Tel : 90 (342) 211 05 00 Faks : 90 (342) 211 05 09

e-posta : gaibevrak@gaib.org.tr / www.gaib.org.tr

KEP: gaib@hs01.kep.tr

5070 sayılı kanun gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. ID:06356B7C43854806356B. Bu kod ile <http://evrak.gaib.org.tr/> adresinden doğrulayabilirsiniz.

Ön izleme Bu evrak elektronik imzalıdır.

ikinci satır <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5999&eD=BSFR4S0R5&eS=21726>

AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI GENEL ÇERÇEVESİ

SAYI: AYM-3

**GÜNEYDOĞU ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ
Eğitim ve Ekonomik Araştırmalar Şubesi**

EYLÜL 2022

www.gaib.org.tr

@gaibgaziantep

@gaibinfo

@GaibGaziantep

/gaibgaziantep

AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI

FASİKÜL 3

AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI GENEL ÇERÇEVESİ

EYLÜL, 2022

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	1
1. AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI	2
2. AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI STRATEJİLERİ.....	4
2.1 <i>Avrupa Yeşil Mutabakatı Yatırım Planı</i>	<i>4</i>
2.2 <i>Adil Geçiş Mekanizması</i>	<i>6</i>
2.3 <i>Yeşil Dönüşümün Finansmanı</i>	<i>7</i>
2.4 <i>Emisyon Ticaret Sistemi</i>	<i>8</i>
2.5 <i>Sınırdaki Karbon Düzenlemesi</i>	<i>9</i>
2.6 <i>Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi</i>	<i>9</i>
3. AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI POLİTİKA ALANLARI.....	10
3.1 <i>Biyçeşitlilik.....</i>	<i>12</i>
3.2 <i>Çiftlikten Çatala</i>	<i>13</i>
3.3 <i>Kirliliği Ortadan Kaldırmak.....</i>	<i>14</i>
3.4 <i>İklim Eylemi</i>	<i>15</i>
3.5 <i>Sürdürülebilir Hareketlilik</i>	<i>16</i>
3.6 <i>Temiz Enerji.....</i>	<i>17</i>
3.7 <i>Sürdürülebilir Endüstri</i>	<i>18</i>
3.8 <i>İnşa ve Yenileme</i>	<i>19</i>
4. GENEL DEĞERLENDİRME	20

SUNUŞ

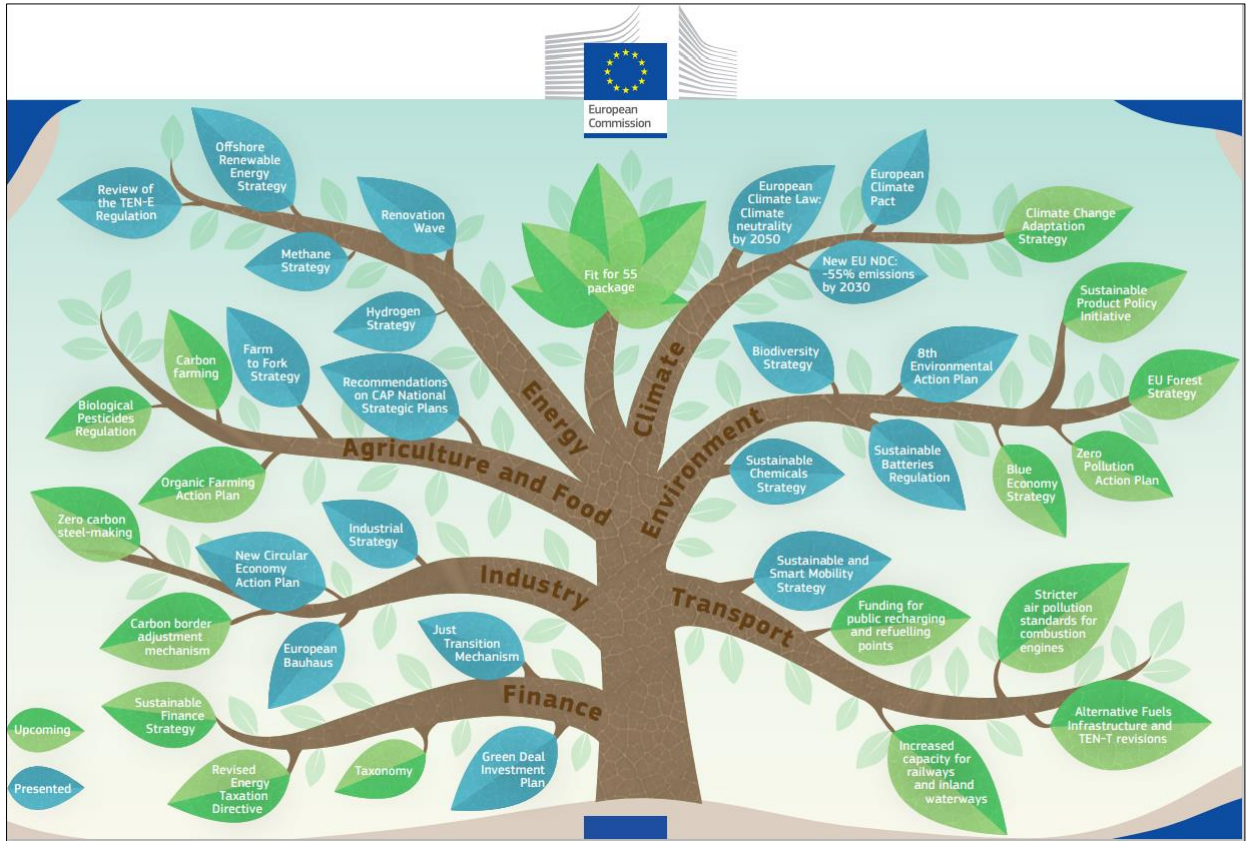

Son yıllarda yaşanan küresel iklim krizi, ülke veya bölge fark etmeksizin tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu doğrultuda Avrupa Birliği'nin 2019 yılında açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı bölgesel bir isim almasına rağmen getirdiği düzenlemeler bakımından küresel ölçekte etkiler barındıran bir dönüşüm süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Yeşil Mutabakatı ekonomik, sosyal, ticari, çevresel özellikleri olan ve buna yönelik farklı stratejiler ve politikalar ortaya koyan uzun dönemi kapsayan bir yeniden büyüme aracı olarak ifade edilmektedir.

Türkiye'nin dış ticaretinde en önemli partneri olan Avrupa Birliği tarafından ilan edilen Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın başta ticaret alanında olmak üzere yeşile dayalı politikaları öncelik haline getirmesi, Türkiye'nin dış ticaretine olası etkilerini de karşımıza çıkaran bir gerçektir. Türkiye'nin AB'nde sahip olduğu ticari avantajı koruması ve rekabet üstünlüğünü arttırabilmesi için Avrupa Yeşil Mutabakatı ile uyumlu adımlar atması gerekmektedir. Dolayısıyla Avrupa Yeşil Mutabakatı ve getirdiği düzenlemeler hakkında bilgilendirmek amacıyla yayımlandığımız çalışmalarımızın üçüncüsü olan bu raporumuzun siz değerli ihracatçılarımız için önemli olduğunu değerlendirmekteyiz.

Ahmet Fikret KİLECI
Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri
Koordinatör Başkanı

1. AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI

Şekil 1 Avrupa Yeşil Mutabakatı (Kaynak: https://ec.europa.eu/clima/system/files/2021-03/green_deal_birthday_tree_en.pdf)

İklim değişikliğinin getirdiği zorluklara cevap verme ve önlem alma ihtiyacı, Avrupa Birliği (AB)'nin 2019 yılında Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM)'ni ilan etmesine sebep olmuştur.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, 2050 yılına kadar AB'yi net sera gazı emisyonlarının olmadığı ve ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrıştırıldığı modern, kaynak açısından verimli ve rekabetçi bir ekonomiye sahip adil ve müreffeh bir topluma dönüştürmeyi amaçlayan yeni bir büyüme stratejisidir. AB doğal sermayesini koruyup geliştirirken, aynı zamanda vatandaşların sağlığını ve refahını çevre kaynaklı risk ve etkilerden korumayı da amaçlamaktadır. AYM, adil ve kapsayıcı bir geçiş süreci öngörmektedir. Geçiş sürecinde, insanlar ilk sırada yer alırken, süreçte büyük zorluklarla karşılaşacak bölgelere, sanayilere ve işçilere ayrıca dikkat edileceği belirtilmiştir.

AB, ekonomisini ve toplumunu daha sürdürülebilir bir hedefe yönlendirebilecek kolektif yeteneğe sahiptir. İklim ve çevre önlemleri, tüketicinin korunması ve işçi hakları konularında küresel bir lider olarak güçlü yönlerini geliştirebilir. Emisyonlarda ek azaltımlar gerçekleştirmek ise zorlu bir görevdir. Sürdürülemez uygulamalara bağımlı kalmayı önlerken, özel sermayeyi iklim ve çevre eylemlerine yönlendirmek için daha fazla çaba ve büyük kamu yatırımları gerekecektir. Sürdürülebilir çözümleri destekleyen tutarlı bir finansal sistem oluşturmaya yönelik uluslararası çabaların koordinasyonunda AB öncü olmayı hedeflemektedir. Bu açık ve peşin yatırım gerekliliği aynı zamanda Avrupa'yı yeni, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme yoluna sağlam bir şekilde sokmak için bir fırsattır. Bu bağlamda Avrupa Yeşil Mutabakatı, tüm sektörlerde ihtiyaç duyulan geçişi hızlandıracak ve destekleyecektir.

Yeşil Mutabakatın çevresel hedefine, Avrupa'nın tek başına hareket ederek ulaşması mümkün değildir. İklim değişikliğinin ve biyolojik çeşitlilik kaybının itici güçleri küreseldir ve ulusal sınırlarla sınırlı değildir. AB; komşularını ve paydaşlarını sürdürülebilir bir yolda kendisine katılmak

üzere harekete geçirmek için etki alanını, uzmanlığını ve mali kaynaklarını kullanabilir. AB, uluslararası çabalara liderlik etmeye devam ederek benzer düşüncedekilerle ittifaklar kurmak istemektedir. Ayrıca, diğer aktörler harekete geçmeye isteksiz olduğunda bile, arz güvenliğini ve rekabet gücünü sürdürme ihtiyacının bilincindedir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, hedeflere ulaşmak için gereken temel politikaların ve önlemlerin başlangıç yol haritasını sunmaktadır. İhtiyaçlar geliştikçe ve politikalar formüle edil- dikçe güncellenecektir. Tüm AB eylemleri ve politikaları, Avrupa Yeşil Mutabakatı hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle açıklanan politikalar bütüncül bir yapıda olup sağlık, yaşam kalitesi, dayanıklılık ve rekabet gücü için faydaları en üst düzeye çıkarmaya çalışmaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, Komisyon'un Birleşmiş Milletler (BM)'in 2030 Gündemini ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin¹ ayrılmaz bir parçasıdır. Yeşil Mutabakat'ın bir parçası olarak Komisyon, BM'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerini entegre etmek, sürdürülebilirliği ve vatandaşların refahını ekonomik politikanın merkezine ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini AB'nin politika oluşturma ve eylemlerinin temeline yerleştirmeyi amaçlamaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın tutarlı bir şekilde yararlanacağı tüm politika araçları şunlardır:

- ✓ Düzenleme ve standardizasyon,
- ✓ Yatırım ve yenilik,
- ✓ Ulusal reformlar,
- ✓ Sosyal paydaşlarla diyalog
- ✓ Uluslararası iş birliği

Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hedeflerine ulaşması için tek başına yeni önlemler yeterli olmayacaktır. Komisyon, yeni girişimler başlatmanın yanı sıra, AB'nin Yeşil Mutabakat ile ilgili mevcut mevzuat ve politikaların yürürlüğe sokulmasını ve etkin bir şekilde uygulamaya geçirilmesini sağlamak ve AB'nin çabalarını hızlandırmak için Üye Devletlerle birlikte çalışacaktır.

AB paydaş ülkelerle kurduğu ikili ilişkileri artıracak ve gerektiğinde yenilikçi ilişkiler ortaya koyacaktır. Bu doğrultuda ticaret politikası oluşturarak, iklim ve çevresel eylem konusunda ticaret paydaşlarıyla etkileşim kurmak için bir platform üzerinde çalışmaktadır. Sürdürülebilirliğe yönelik taahhütler, AB ticaret anlaşmalarında, özellikle iklim değişikliği ile mücadelenin güçlendirilmesine ilişkin olarak, sürekli bir biçimde artırılmıştır. Komisyon ayrıca, AB ticaret anlaşmalarının sürdürülebilir kalkınma taahhütlerini uygulama ve icra etme çabalarını artırmaktadır. Komisyon, Paris Anlaşması'na bağlı kalmayı gelecekteki tüm kapsamlı ticaret anlaşmaları için önemli bir unsur haline getirmeyi önermektedir. AB'nin ticaret politikası, yeşil ürün ve hizmetlere ticareti ve yatırımı kolaylaştırmakta ve iklim dostu kamu alımlarını teşvik etmektedir. Ticaret politikasının aynı zamanda, AB ekonomisinin yeşil geçiş için ihtiyaç duyduğu hammaddelerde bozulmamış, adil ticareti ve yatırımı da sağlaması gerekmektedir. Avrupa pazarına giren tüm kimyasallar, materyaller, gıda maddeleri ve diğer ürünler, ilgili AB yönetmeliklerine ve standartlarına tam olarak uymalıdır. AB, paydaşları AB'nin kuralları kadar iddialı benzer kurallar tasarlamaya teşvik etmek için yeşil düzenleme konusundaki uzmanlığını kullanmalı, böylece bu ülkelerde ticareti kolaylaştırmalı ve çevre korumasını ve iklim değişikliğinin etkilerinin azaltımını geliştirmelidir.

Dünyanın en büyük ortak pazarı olan AB, küresel değer zincirlerinde geçerli olan standartları belirleyebilme yeteneğine sahiptir. Komisyon, sürdürülebilir büyüme için yeni standartlar üzerinde çalışmaya ve ekonomik ağırlığını AB'nin çevre ve iklim hedefleri ile uyumlu

¹ BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Raporu'na <https://www.gaib.org.tr/tr/haberler/birlesmis-milletler-2030-surdurulebilir-kalkinma-hedefleri-aym-2-raporu-322.html> adresinden ulaşabilirsiniz.

uluslararası standartları şekillendirmek için kullanmaya devam edecektir. Komisyon, çevresel mal ve hizmetlerin ikili ve çok taraflı forumlarda ticaretini kolaylaştırmaya ve sürdürülebilir ürünler için açık ve çekici olan AB ve küresel pazarları desteklemeye yönelik olarak çalışacaktır. AB'nin kaynak güvenliğini ve stratejik hammaddelere güvenilir erişimini sağlamak için küresel paydaşlarla birlikte çalışacaktır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, AB için yeni bir büyüme stratejisi başlatırken, AB'nin iklim değişikliği ve çevresel bozulmanın yarattığı zorluklara cevap veren, mevcut ve gelecek nesillerin yaşam kalitesini artıran bir topluma geçişini desteklemektedir. Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hedeflerine ulaşmak için, ekonominin geneline yönelik olarak temiz enerji arzı, endüstri, üretim, tüketim, büyük ölçekli altyapı, ulaşım, gıda, tarım, inşaat, vergilendirme ve sosyal fayda politikalarını yeniden düşünmeye ihtiyaç vardır. Bu hedeflere ulaşmak için doğal ekosistemlerin korunması ve eski haline getirilmesi, kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve insan sağlığının iyileştirilmesine verilen değerin artırılması esastır. Bu husus dönüşümsel değişime en çok ihtiyaç duyulan ve potansiyel olarak AB ekonomisine, toplumuna ve doğal çevreye en faydalı olacak alandır. Tüm bu eylem alanları birbiriyle güçlü bir şekilde bağlantılı ve karşılıklı olarak pekiştirici olsa da ekonomik, çevresel ve sosyal hedefler arasında potansiyel ödünleşmeler söz konusu olduğunda önemli ölçüde itina gösterilmesi gerekecektir.

Avrupa Komisyonu, AYM'yi; 2050 yılına kadar net sera gazı emisyonlarını sıfırlama, kaynak kullanımı olmaksızın gerçekleşen ekonomik büyüme ve kimseyi ve hiçbir bölgeyi arkada bırakmama şeklinde üç temel hedef üzerine konumlandırmıştır.

AYM'nin temel hedefi, iklim değişikliği ve biyoçeşitlilik kaybı gibi çevre sorunlarına yanıt verilmesinin yanı sıra, adil bir “büyüme stratejisi” ortaya koymaktır. AYMnin, “2050 yılına kadar AB'yi net sera gazı emisyonlarının olmadığı ve ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrıştırıldığı modern, kaynak açısından verimli ve rekabetçi bir ekonomiye sahip adil ve müreffeh bir topluma dönüştürmeyi amaçlayan yeni bir büyüme stratejisi” olduğu Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen tarafından belirtilmiştir.² Avrupa'yı “ilk karbon nötr kıta” hâline getirmek ve bir kez daha dünyada öncü konuma ulaştırmak da mutabakatın hedefleri arasında sayılmıştır.

2. AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI STRATEJİLERİ

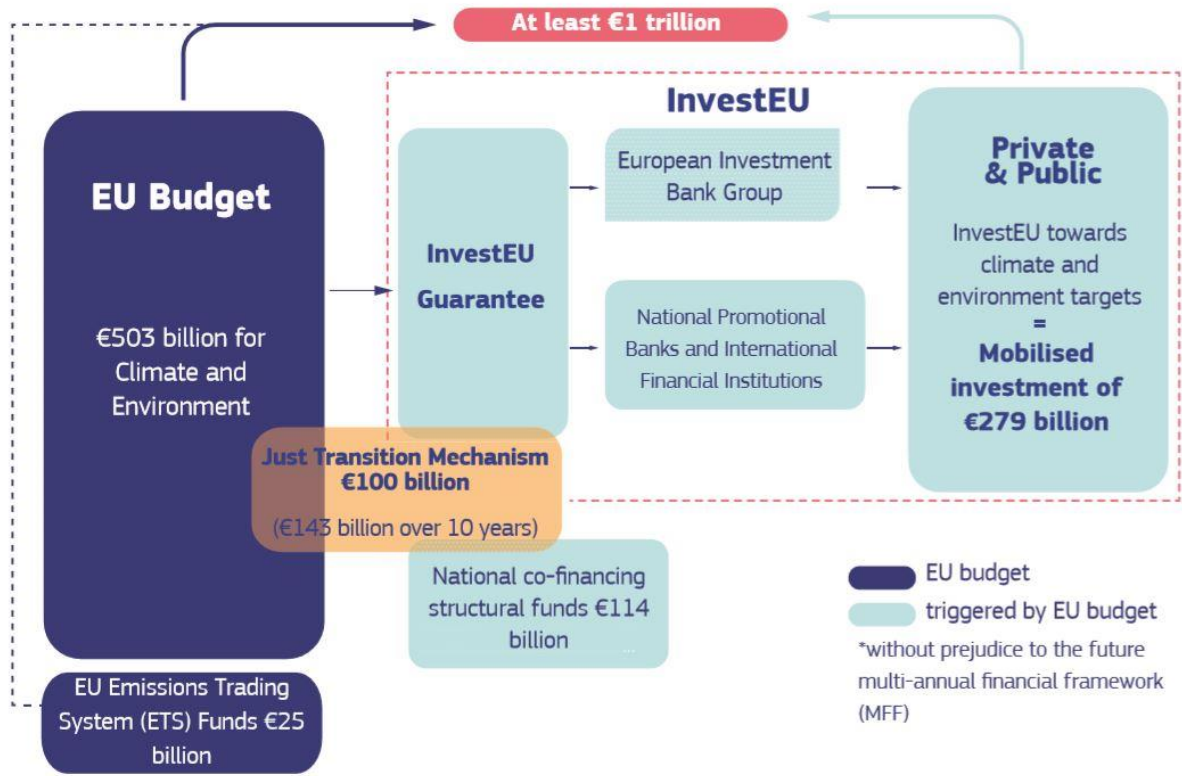
2.1 Avrupa Yeşil Mutabakatı Yatırım Planı³

Avrupa Yeşil Mutabakatı tarafından belirlenen hedeflere ulaşmak için önemli ölçüde yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Komisyon, mevcut 2030 iklim ve enerji hedeflerine ulaşmak için, yıllık ek olarak 260 milyar Euro yatırım gerekeceğini tahmini olarak hesaplamaktadır. Bu yatırım akışının zaman içinde sürdürülmesi gerekecektir.

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/speech_19_6749

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_24

WHERE WILL THE MONEY COME FROM?

*The numbers shown here are net of any overlaps between climate, environmental and Just Transition Mechanism objectives.

Şekil 2 Avrupa Yatırım Planı Finansmanı (Kaynak: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_24)

Yatırım zorluğunun büyüklüğü hem kamu hem de özel sektörü harekete geçirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle Komisyon, ek finansman ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak için 2020 yılında Sürdürülebilir Avrupa Yatırım Planı oluşturmuştur. Bu plan sürdürülebilir yatırımları desteklemeye yönelik finansmanı ve teklifleri; geliştirilmiş, etkinleştirici ve yeşil yatırımların önünü açan bir çerçeve yaratmak için kaynaştıracaktır. Avrupa Yatırım Planı (SEIP) olarak da adlandırılan Avrupa Yeşil Düzen Yatırım Planı (EGDIP), Yeşil Mutabakatı'nın yatırım ayağıdır. AYM tarafından belirlenen hedeflere ulaşmak için Plan, 2030 yılına kadar en az 1 trilyon Euro'luk sürdürülebilir yatırımları harekete geçirmeyi hedeflemektedir.

Avrupa Yatırım Planı üç boyuta dayanmaktadır:

- **Finansman:** Önümüzdeki on yıl içerisinde en az 1 trilyon Euro tutarında sürdürülebilir yatırımın harekete geçirilmesidir. AB bütçesinden iklim ve çevre eylemlerine yönelik harcamaların her zamankinden daha büyük bir payı, Avrupa Yatırım Bankası'nın oynayacağı kilit bir rol ile özel finansmana yoğunlaşacaktır.
- **Etkinleştirme:** Kamu ve özel yatırımların önünü açmak ve bu yatırımları yeniden yönlendirmek için teşviklerin sağlanmasıdır. AB, sürdürülebilir finansmanı finansal sistemin merkezine koyarak yatırımcılara araçlar sağlayacak ve yeşil bütçeleme ve satın almaları teşvik ederek ve adil geçiş bölgeleri için Devlet Yardımını onaylama prosedürlerini kolaylaştıracak yollar tasarlayarak kamu yetkilileri tarafından sürdürülebilir yatırımı kolaylaştıracaktır.
- **Pratik destek:** Komisyon, sürdürülebilir projelerin planlanması, tasarlanması ve yürütülmesinde kamu yetkililerine ve proje destekçilerine destek sağlayacaktır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı Yatırım Planı, Komisyon'un 2021-2027 yıllarını kapsayan uzun vadeli bütçe teklifine dayanmaktadır. Plan, AB bütçesinin %25'ini AB'nin çeşitli programları

kanalıyla iklim finansmanı ve çevresel hedeflere yatırım için harekete geçirecektir. Uzun vadeli bütçenin 503 milyar avro sağlaması beklenmektedir. Plan, aynı zamanda AB projelerine ulusal bütçelerin verdiği katkılara, InvestEU⁴ ve ETS fonlarınca (Modernizasyon ve İnovasyon Fonları)⁵ harekete geçirilen kamu ve özel yatırımlara dayanmaktadır. Komisyon, adil ve yeşil bir geçişi desteklemek için önümüzdeki on yıl içinde en az 1 trilyon Euro'luk yatırımı harekete geçirmeyi taahhüt ettiği için InvestEU bu açıdan önemli bir rol oynamaktadır.

2.2 Adil Geçiş Mekanizması⁶

Avrupa Yatırım Planı'nın bir parçası olarak Komisyon, kimseyi arkada bırakmamak için Adil Geçiş Fonu da dahil olmak üzere bir Adil Geçiş Mekanizması önermiş, geçişin sadece adil ve kapsayıcı bir şekilde yürütülürse başarılı olabileceğini vurgulamıştır. En savunmasız olanlar, iklim değişikliği ve çevresel bozulmanın zararlı etkilerine en çok maruz kalanlardır dolayısıyla geçişten en çok etkilenen bölgelerdeki işçileri ve vatandaşları desteklemek için 2021-2027 döneminde en az 100 milyar Euro'luk yatırımı harekete geçirmeyi planlamıştır.

Adil Geçiş Mekanizması, fosil yakıtlara veya karbon yoğun süreçlere bağlı oldukları için geçişten en çok etkilenen bölgelere ve sektörler odaklanacaktır. Mekanizma, gerekli özel ve kamu kaynaklarını güçlendirmek için AB bütçesi ve finansman kaynaklarından yararlanacaktır. Destek, düşük karbonlu ve iklime değişikliğine dirençli faaliyetlere geçişi teşvik etmekle bağlantılı olacaktır.

Adil Geçiş Mekanizması 2021-2027 bütçe dönemi için üç ana finansman kaynağından oluşmaktadır:

Adil Geçiş Fonu: 7,5 milyar Euro'luk fon, iklim nötre geçişin daha zor olduğu bölge ve bölgelere odaklanırken, tüm AB Üye Devletlerine destek sağlayacaktır. Adil Geçiş Fonu öncelikle birçok insanın kömür, linyit, petrol şistleri ve turba üretiminde çalıştığı bölgelere veya sera gazının yoğun olduğu endüstrilere ev sahipliği yapan bölgelere hibe sağlayacaktır. Fon, enerji verimliliği gibi temiz enerji geçişine yapılan yatırımları da destekleyecektir.

Adil Geçiş Şeması: 45 milyar Euro'ya kadar yatırım üretme hedefi ile oluşturulmuştur. İlgili geçiş bölgelerine fayda sağlayan ve ekonomilerinin yeni büyüme kaynakları bulmasına yardımcı olan sürdürülebilir enerji ve ulaşım da dahil olmak üzere özel yatırımları çekmeye çalışacaktır. Karbondan arındırma, bölgelerin ekonomisinin çeşitlendirilmesi, enerji, ulaşım ve sosyal altyapı projeleri önemli yatırım alanları olacaktır.

Avrupa Yatırım Bankası AB bütçesiyle desteklenen ile 25 ile 30 milyar avro arasında yatırım harekete geçirmek için bir kamu sektörü kredisi tesisidir.

Adil Geçiş Mekanizması fon sağlamaktan daha fazla bir misyona sahiptir. Adil Geçiş Mekanizması'na güvenerek, Komisyon üye Devletlere ve yatırımcılara teknik yardım sağlayacak ve etkilenen toplulukların, yerel makamların, sosyal ortakların ve sivil toplum kuruluşlarının

⁴ InvestEU, AB'nin ekonomik ve sosyal krizlerden kurtulmak için uzun vadeli finansman sağlamak adına oluşturduğu bir yatırım programıdır. InvestEU Programı, Haziran 2018'de, gelecek uzun vadeli AB bütçesinin bir parçası olarak öne sürülmüştür. Avrupa Yeşil Mutabakatı Yatırım Planının tamamlayıcı bir parçasıdır. Yeşil Mutabakat düzenlemelerine yönelik olarak InvestEU Fonu, 2021-2030 döneminde yaklaşık 279 milyar avroluk iklim ve çevre düzenlemelerine dair özel ve kamu yatırımlarını güçlendirmeyi planlıyor. Bu noktada InvestEU'nun salt amacı, iklim ve çevre ile ilgili projelere seferber edilen yatırımların en az %30'unu desteklemektir. Ayrıntılı bilgi için: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_24

⁵ AB bütçesinin bir parçası olmayan ancak önemli bir politika aracından (AB Emisyon Ticareti Sistemi çerçevesinde karbon salım izinlerinin açık artırma ile satışı) gelen gelirlerin bir kısmıyla finanse edilen İnovasyon ve Modernizasyon fonları, düşük gelirli Üye Devletlere özellikle dikkat edilerek AB'nin iklim nötrlüğe geçişi için yaklaşık olarak 25 milyar avro sağlayacaktır.

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_17

sürece dahil olmasını sağlayacaktır. Adil Geçiş Mekanizması, bölgesel adil geçiş planlarına odaklanan güçlü bir yönetim çerçevesi içerecektir.

2.3 Yeşil Dönüşümün Finansmanı

Şekil 3 Ufuk Avrupa Programı (Kaynak: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2022-06/ec_rtd_he_investing-to-shape-our-future_0.pdf)

Adil Geçiş Fonu yalnızca AB üye ülkelerini kapsarken, AB'ye aday ülkelere AYM kapsamında sadece Ufuk Avrupa Programı⁷ (Horizon Europe) ile destek verilmesi öngörülmektedir.

Avrupa Komisyonu 2020'de, iklim krizine yanıt veren ve Avrupa'nın benzersiz ekosistemlerini ve biyolojik çeşitliliğini korumaya yardımcı olan araştırma ve yenilik projeleri için 1 milyar avroluk bir çağrı başlatmaya karar vermiştir. Ufuk 2020 Programı Yeşil Mutabakat Çağrısı, 2050 yılına kadar Avrupa kıtasını iklim nötr hale getirme hedefi doğrultusunda dönüştürücü politikalar tasarlamayı, Ar-Ge ve yenilik projeleri yoluyla bu hedefleri desteklemeyi amaçlamaktadır. Ufuk 2020 çağrısı, yeşil zorlukları inovasyon fırsatlarına dönüştürmeyi hedeflemektedir. İklim krizine yönelik zorlukların aciliyeti göz önüne alındığında Ufuk 2020 çağrı programı, kısa ve orta vadede net fark edilebilir sonuçlar hedeflerken uzun vadeli bir değişim perspektifini de temel alıyor. Bu çağrı kapsamında finanse edilen projelerin, çağrıda belirtilen alanlarda somut faydalar sağlaması beklenmektedir.

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1669

2.4 Emisyon Ticaret Sistemi⁸

Şekil 4 Baca Emisyonu Örneği (Kaynak: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en)

Emisyon Ticaret Sistemi (ETS), AB'nin iklim değişikliği ile mücadele politikasının temel taşı olup, sera gazı emisyonlarının etkin bir şekilde azaltılmasını hedefler. ETS, dünya üzerinde en fazla tercih edilen karbon fiyatlandırma mekanizmasıdır ve en büyük karbon pazarı olmaya da devam etmektedir. ETS, AB'nin karbon pazarıdır ve AB emisyonlarının %50'sinden sorumlu olan sektörleri kapsamaktadır.⁹ Enerji üretim ve sanayi tesisleri için, belirli bir tavan değer belirlenerek sınırlandırılmakta, her tesis için bir kota belirlenmektedir.

AB ETS, 'üst sınır ve ticaret' ilkesine göre çalışır. Sistemin kapsadığı tesisler tarafından salınabilecek belirli sera gazlarının toplam miktarı üzerinde bir üst sınır belirlenir. Üst sınır zamanla azaltılır, böylece toplam emisyonlar düşer. Üst sınır dahilinde, tesisler, gerektiğinde birbirleriyle ticaret yapabilecekleri emisyon tahsisatları satın alır. Her yıldan sonra, bir tesis, emisyonlarını tamamen karşılamak için yeterli ödeneği teslim etmelidir, aksi takdirde ağır para cezaları uygulanır. Bir tesis emisyonlarını azaltırsa, gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamak için yedek tahsisatları tutabilir veya tahsisatları yetersiz olan başka bir tesise satabilir. Ticaret, emisyonların en az maliyetli olduğu yerde kesilmesini sağlayan esneklik sağlar. Sağlam bir karbon fiyatı, yenilikçi, düşük karbon teknolojilerine yatırımı da teşvik eder.

AB'nin 2030 emisyon azaltım hedefine ulaşması için, şu anda AB ETS'sinin dışında kalan sektörlerin karbondan arındırma çabalarını hızlandırmayı hedeflemektedir. Bu amaçla Komisyon, emisyon ticaretini aşağıdaki yollarla yeni sektörlerle yaymayı önermektedir:

- AB ETS'de denizcilik faaliyetlerinden kaynaklanan emisyonlar dahil,
- Karayolu taşımacılığında ve binalarda kullanılan yakıtlardan kaynaklanan emisyonları kapsayacak yeni, ayrı bir emisyon ticaret sisteminin getirilmesini hedeflemektedir.¹⁰

Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında Aralık 2020'de Komisyon, AB'nin 2030 yılına kadar sera gazı emisyon azaltım hedefini en az %55 oranına yükseltmek için bir dizi düzenleme ve program planı sunmuştur. Haziran 2021'e kadar Komisyon, emisyon ticaret sisteminin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi ve mümkünse kapsamının genişletilmesi de dâhil olmak üzere bahsedilen bu yeni hedefin uygulanması için yasa tekliflerini sunması planlanmaktaydı. Bu süre zarfında, Emisyon Ticaret Sistemi boyutunda, dördüncü aşamaya (2021-2030 dönemi) gelinmiş durumdadır. Bu aşamada 2030'a kadar karbon seviyelerinin en az %55'in altına indirilmesi planlanmaktadır. 2050'ye kadar ise hedef tamamen nötr olmasıdır.

AB'nin 2030 yılı için genel sera gazı emisyonlarını azaltma hedefine ulaşmak için, AB Emisyon Ticaret Sistemi (EU ETS) kapsamındaki sektörler, emisyonlarını 2005 seviyelerine kıyasla

⁸ https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en

⁹ https://ec.europa.eu/clima/system/files/2017-03/ets_handbook_en.pdf

¹⁰ https://ec.europa.eu.translate.google/clima/eu-action/european-green-deal/delivering-european-green-deal/increasing-ambition-eu-emissions-trading_en?x_tr_sl=en&x_tr_tl=tr&x_tr_hl=tr&x_tr_pto=sc

%43 oranında azaltmalıdır. 2021-2030 dönemi için geçerli olacak revize edilmiş AB ETS Direktifi, bunu birbirine bağlı bir dizi önlem yoluyla sağlayacaktır ve ilerleyen dönemlerde, Yeşil Mutabakat kapsamında ETS'nin yeni sektörleri kapsayacak şekilde genişletilmesi planlanmaktadır.¹¹

2.5 Sınırdaki Karbon Düzenlemesi¹²

Avrupa Yeşil Mutabakatının gerektirdiği dönüşüm ve ilave sera gazı azaltım hedeflerinin Avrupa sanayisi üzerinde yaratacağı maliyet karşısında Avrupa'nın rekabetçiliğinin korunabilmesi ve üretimin emisyon azaltım hedefi AB'den az olan ülkelere kaymasının (karbon kaçığının) önlenmesi için "Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması/Carbon Border Adjustment Mechanism– CBAM), (SKDM)"nın hayata geçirilmesi gündeme gelmiştir.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması, genellikle daha düşük maliyetle üretilen yüksek emisyonlu ürünler ile görece daha düşük emisyonlu ancak yüksek maliyetle üretilebilen alternatif ürünlerin rekabet gücünü aynı seviyeye getirmeyi amaçlamaktadır. Bu uygulamanın esası ithal edilen ürünlere yönelik, karbon içeriklerine dayalı olarak, konulacak vergiye dayanmaktadır. Bu önlem, Dünya Ticaret Örgütü kurallarına ve AB'nin diğer uluslararası yükümlülüklerine uyacak şekilde tasarlanmıştır.

AYM ile birlikte ortaya çıkan düzenlemelerden en önemlisi sayılabilecek olan Sınırdaki Karbon Düzenlemesi mekanizması, karbon kaçığını engelleyerek iklim nötr hedefine ulaşmayı amaçlamaktadır. İşletmelere ve diğer ülkelere yasal kesinlik ve istikrar sağlamak için, Karbon Sınırı Düzenleme Mekanizması aşamalı olarak uygulanacak ve başlangıçta yalnızca yüksek karbon kaçığı riski taşıyan belirli sayıda mal için geçerli olacaktır: demir ve çelik, çimento, gübre, alüminyum ve elektrik üretimi. Bu ürünler için 2023'ten itibaren sorunsuz bir şekilde piyasaya arzı kolaylaştırmak ve üçüncü ülkelerle diyalogu kolaylaştırmak amacıyla bir raporlama sistemi uygulanacak ve ithalatçılar 2026'da mali düzenleme ödemeye başlayacaktır.¹³

Sınırdaki Karbon Düzenlemesi, AB tarafından ithal edilecek ürünlerdeki karbon içeriğine göre bir ithalat fiyatının belirlenmesi yani karbon fiyatlandırması uygulaması getirmektedir. Dolayısıyla getirilen bu uygulama AB ile ticaret yapan tüm ülkeleri ve sektörleri etkilemektedir. Özellikle çimento ve yapı, tekstil, tarım ve gıda, sanayi, perakende ve enerji sektörü gibi karbon emisyonu yüksek olan sektörlerin çok daha fazla etkilenmesi öngörülmektedir.

Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) kapsamında karbonu fiyatlandıran Avrupa Birliği, elektrik üretimi, çimento demir-çelik gibi emisyon yoğun sektörlerde karbon salımını sınırlandırıp, bu sınırı aşan üreticileri ilave bedeller ödemek zorunda bırakmaktadır.

2.6 Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi¹⁴

Döngüsel ekonomi, üretim sürecine odaklanmakta ve ekonominin tüm bileşenlerine uygulanan yeşil geri dönüşüm ilkesinden oluşmaktadır. Bu model, doğal kaynakların yaşam döngüsü boyunca verimli ve sürdürülebilir yönetimini teşvik ederek malzemelerin iyileştirilmesini, yenilenmesini ve yeniden kullanılmasını teşvik etmektedir.

Komisyon, yeşil ve dijital dönüşümün ikili zorluğunu ele almak için bir AB sanayi stratejisi benimsemiştir. Avrupa, AYM hedeflerine ulaşmaya imkân sağlayan dijital dönüşüm potansiyelini sonuna kadar kullanmayı hedeflemektedir. Sanayi stratejisi ile birlikte yeni döngüsel ekonomi

¹¹ https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/revision-phase-4-2021-2030_en

¹² https://taxation-customs.ec.europa.eu/green-taxation-0/carbon-border-adjustment-mechanism_en

¹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_3661

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0102&from=IT>

eylem planı AB'nin ekonomisinin modernleştirilmesine ve döngüsel ekonominin fırsatlarından yerel ve küresel olarak yararlanılmasına yardımcı olacak, yeni politika çerçevesinin temel amaçlarından biri olarak da AB ve dışında, iklim nötrlüğü ve döngüsel ürünler için lider pazarların gelişimini teşvik edecektir.¹⁵

Çelik, çimento ve kimya gibi enerji yoğun sektörlerin karbondan arındırılması ve modernleştirilmesi esas teşkil etmektedir. Döngüsel ekonomi eylem planı, tüm ürünlerin ortak bir metodoloji ve ilkelere dayalı döngüsel tasarımını desteklemeye yönelik bir 'sürdürülebilir ürünler' politikası içererek, materyallerin geri dönüştürülmeden önce azaltılmasına ve tekrar kullanılmasına öncelik vermektedir. Ayrıca genişletilmiş üretici sorumluluğu da pekiştirilmek istenmektedir.

Döngüsel ekonomi eylem planı tüm sektörlerin dönüşümüne rehberlik edip özellikle tekstil, inşaat, elektronik ve plastik gibi kaynak yoğun sektörlerle odaklanmaktadır. Komisyon, 2030'a kadar AB pazarındaki tüm ambalajların ekonomik olarak uygun bir şekilde tekrar kullanılabilir veya geri dönüştürülebilir olmasını sağlamak için şartnameler oluşturarak, biyolojik olarak parçalanabilen ve biyo-bazlı plastikler için düzenleyici bir çerçeve geliştirip, tek kullanımlık plastikler için önlemler yürürlüğe koymayı planlamaktadır. Döngüsel ekonomi eylem planı, aynı zamanda işletmelerin tüketicilere tekrar kullanılabilir, dayanıklı ve tamir edilebilir ürünler sunmasını ve tüketicilerin bu ürünleri seçmesini sağlayan, özendirici önlemler içermektedir.

3. AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI POLİTİKA ALANLARI

Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hedeflerine ulaşması için gereken temel politikaların ve önlemlerin yol haritası, ihtiyaçlar geliştikçe ve politikalar formüle edildikçe güncellenerek devam etmektedir. AYM'nin hedeflerine ulaşmak için, ekonominin geneline temiz enerji arzı, endüstri, üretim, tüketim, büyük ölçekli altyapı, ulaşım, gıda, tarım, inşaat, vergilendirme ve sosyal fayda politikalarını yeniden düşünmeye ihtiyaç vardır.

Bu hedeflere ulaşmak için AYM'ye katkıda bulunacak politika alanları, biyoçeşitlilik, çiftlikten çatala stratejisi, sürdürülebilir tarım, temiz enerji, sürdürülebilir endüstri, bina ve yenileme konusunda daha temiz bir inşaat sektörü, sürdürülebilir ulaşım araçlarının teşviki, kirliliği hızlı ve verimli bir şekilde ortadan kaldırmak ve 2050 yılına kadar AB iklimini nötr hale getirmek olarak belirlenmiştir.

¹⁵https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/industry-and-green-deal_en

Şekil 5 Politika alanları (Kaynak: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=ET>)

Bahsedilen politika alanları şu şekildedir;

- ❖ **Ekosistemleri ve biyoçeşitliliği korumak ve yenilemek:** Bu strateji, biyoçeşitliliği korumak için küresel hedefler ve AB'deki biyoçeşitlilik kaybının ana nedenlerini ölçülebilir hedeflerle desteklenmiş olarak ele almayı içermektedir.
- ❖ **Çiftlikten Çatala:** Adil, sağlıklı ve çevre dostu gıda sistemleri yaratarak sürdürülebilir gıda tüketimini teşvik etmek ve herkes için bütçelerine uygun sağlıklı gıdayı desteklemek amacı taşımaktadır.
- ❖ **Temiz çevre için sıfır kirlilik hedefi:** Bu strateji hem vatandaşları hem de çevreyi zararlı kimyasallara karşı daha iyi korumada ve güvenli ve sürdürülebilir çevre geliştirmek için inovasyona teşvik etmede yardımcı olacaktır.
- ❖ **2030 ve 2050 iklim hedeflerini yükseltmek:** AB'nin 2030 için sera gazı emisyon azaltım hedefini sorumlu bir şekilde 1990 seviyelerine kıyasla en az %50'ye, mümkünse %55'e çıkarmak hedeflenmektedir.
- ❖ **Temiz, ulaşılabilir ve güvenilir enerji sağlamak:** 2030 ve 2050 iklim hedeflerine ulaşabilmek için enerji sisteminin karbondan daha fazla arındırılması kritik bir öneme sahiptir. İktisadi sektörlerdeki enerji üretimi ve kullanımı AB'nin sera gazı emisyonunun

%75'inden fazlasını oluşturmaktadır. Bu nedenle enerji verimliliğine öncelik verilmesi amaçlanmaktadır.

- ❖ **Temiz ve dögüsel ekonomi için sanayiye mobilize etmek:** İklim nötr olmayı ve dögüsel bir ekonomiyi gerçekleştirebilmek, endüstrinin tamamen harekete geçirilmesini gerektirir ve Dögüsel ekonomi eylem planı, tüm ürünlerin ortak bir metodoloji ve ilkelere dayalı dögüsel tasarımını desteklemeye yönelik bir 'sürdürülebilir ürünler' politikası içermektedir.
- ❖ **Enerji ve kaynak verimli inşaat ve renovasyon:** Çevreye saygılı binaların inşası ve var olan binaları çevre dostu binalara dönüştürme temel amaçtır.
- ❖ **Sürdürülebilir ve akıllı ulaşımaya geçişi hızlandırmak:** AB'nin sera gazı emisyonlarının çeyreği ulaşımdan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Ulaşım özellikle şehirlerde çok daha az kirletici hale gelmelidir ve AB, paralel olarak sürdürülebilir alternatif ulaşım yakıtlarının üretimini ve dağıtımını artırmayı amaçlamaktadır.

3.1 Biyoçeşitlilik¹⁶

Şekil 6 Biyoçeşitlilik için hayvanlar ve bitkilerle birlikte bir dünya (Kaynak: <https://www.europarl.europa.eu/committees/it/product/product-details/20201026CDT04342>)

¹⁶ https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

İklim değişikliği ile biyoçeşitlilik kaybındaki artış, geri dönüşü olmayan değişiklikler ve riskleri beraberinde getirmektedir. Bunun sonucunda da ekonomik kalkınmanın ve toplumların refahının sağlanmasında olumsuzluklar ortaya çıkarmaktadır. AB biyoçeşitliliğin korunması sağlayarak daha sağlıklı bir doğaya ulaşma çabası vermektedir.

Bitkiler, hayvanlar, mantarlar ve mikro organizmalar dahil olmak üzere Dünya üzerindeki yaşamın ve bu yaşam türlerinin içinde yaşadıkları habitatların çeşitliliği olan biyoçeşitlilik, AB'nin iklim değişikliği ile mücadelesinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü biyoçeşitlilik, gezegendeki eşsiz yaşam çeşitliliği ile ekonominin ve refahın temelini oluşturmaktadır. Bu kapsamda Avrupa Komisyonu tarafından 20 Mayıs 2020'de açıklanan **2030 AB Biyoçeşitlilik Stratejisi**, doğayı korumak ve ekosistemlerin bozulmasını tersine çevirmek için kapsamlı, iddialı ve uzun vadeli bir plandır. Strateji, Avrupa'nın biyolojik çeşitliliğini 2030 yılına kadar toparlanma yoluna sokmayı amaçlamaktadır ve belirli eylemler ve taahhütler içermektedir.

Biyoçeşitlilik, AB'nin ve küresel gıda güvenliğinin sağlanması için de önemlidir. Biyoçeşitliliğin yok olması, gıda güvenliğimizi ve beslenmemizi riske atarak gıda sistemlerini tehdit etmektedir. Biyoçeşitlilik, sağlıklı ve besin değeri yüksek bir beslenme düzeninin de temellerini oluşturmaktadır ve kırsal kesimin geçim kaynaklarını ve tarımsal verimliliği arttırmaktadır.

3.2 Çiftlikten Çatala¹⁷

Şekil 7 Çiftlikten Çatala Stratejisi (Kaynak: https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en)

Avrupa gıdaları güvenli, besleyici ve yüksek kaliteli olmalarıyla bilinmektedir. Bu durumun küresel sürdürülebilir bir standart olması AB için önemlidir. Hızla artan nüfusu beslemek bu durumu riskli bir hale getirmiştir. Gıda üretimi hava, su, toprak kirliliği ile sonuçlanmakta, biyoçeşitliliğin kaybına ve iklim değişikliğine neden olmaktadır. Çiftlikten Çatala Stratejisi, gıda sistemlerini adil, sağlıklı ve çevre dostu hale getirmeyi amaçlayan Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın kalbinde yer almaktadır.

Gıda sistemlerinin, sürdürülebilir olmadığı durumlarda, COVID-19 salgını gibi krizlere karşı dayanıklı olmadığı bir gerçektir. Bugün küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık üçte birini oluşturan, büyük miktarlarda doğal kaynak tüketen, biyolojik çeşitlilik kaybına

ve (hem yetersiz hem de aşırı beslenme nedeniyle) olumsuz sağlık etkilerine neden olan gıda sistemlerini yeniden tasarlanmanın gerektiği belirtilmiştir. Başta üreticiler olmak üzere tüm aktörler için adil ekonomik getiriler ve geçim kaynaklarının olması, gıda sistemlerimizi sürdürülebilir bir yola sokmak, gıda değer zincirindeki operatörler için yeni fırsatlar da getirmektedir. Yeni teknolojiler ve bilimsel keşifler, artan kamu bilinci ve sürdürülebilir gıda talebiyle birleştiğinde tüm paydaşlara fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

¹⁷ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

Komasyon, Çiftlikten Çatala stratejisi kapsamında 2023 yılına kadar AB genelinde yasal bağlayıcı hedefler önererek gıda israfını yarı yarıya azaltmayı ve gıda, biyoekonomi, doğal kaynaklar, tarım ve çevre ile ilgili birçok alanda yatırım yapmayı hedeflemektedir. Böylece daha adil ekonomik getiriler üretilirken, AB'nin tedarik sektöründe rekabet gücü artacak ve adil ticaret teşvik edilerek, gıdanın satın alınabilirliği korunmuş yeni iş fırsatları ve istihdamlar oluşmuş olacaktır.

Çiftlikten Çatala Stratejisi ile sürdürülebilir gıda tüketimini teşvik etmek ve herkes için bütçe dostu sağlıklı gıdaya ulaşımı kolaylaştırmak önemli bir adım olacaktır. AB bunun için çalışmalarına hız vermiştir. Bu amaç doğrultusunda AB'nin çevre standartlarına uymayan ithal gıdalar AB pazarına giremeyecektir.

Yapılan araştırmalara göre, AB'de sürdürülebilir ve sağlıklı bir gıda sisteminin sağlanması için yapılan pestisitler gibi kimyasalların kullanımının kısıtlanması, tarımsal üretimde olası bir düşüşe sebebiyet verebilir. Dolayısıyla bu durumun gıda fiyatlarında artışa sebebiyet vermesi beklenmektedir. Eğer AB, Çiftlikten Çatala Stratejisi'ni tam olarak uygulamaya koyarsa, AB'nin dünyadan yaptığı meyve-sebze ve tahıl ithalatının azalması öngörülmektedir. Beklenen bu olasılıklar, küresel ticareti olumsuz yönde etkileyecektir.¹⁸

3.3 Kirliliği Ortadan Kaldırmak¹⁹

Şekil 8 Sıfır Kirlilik Hedefi (Kaynak: https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan_en)

İklim değişikliği, çevre kirliliği, biyolojik çeşitlilik kaybı ve doğal kaynakların sürdürülemez kullanımı insan, hayvan ve ekosistem sağlığı için birçok risk oluşturmaktadır. Herkes için sağlıklı bir gezegen inşa etmek amacıyla, Avrupa Yeşil Mutabakatı, AB'yi hava, su, toprak ve tüketici ürünleri kirliliğini daha iyi izlemeye, raporlamaya, önlemeye ve düzeltmeye teşvik etmektedir.

AB, 1 Ekim 2020 tarihinde 2050 için Hava, Su ve Toprak için Sıfır Kirlilik Vizyonu adı ile bir yol haritasını paylaşmıştır. Hava, su ve toprak kirliliğinin sağlığa ve doğal ekosistemlere zararlı kabul edilmeyen seviyelere indirilmesini, gezegenin başa çıkabileceği sınırlara saygı gösterilmesi ve böylece toksik olmayan bir çevre yaratılmasını hedeflemektedir.

Eylem planı, daha sağlıklı, sosyal olarak daha adil bir Avrupa ve gezegen yaratırken AB'nin yeşil, dijital ve ekonomik liderliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. İlgili tüm AB politikalarında kirliliğin önlenmesini ana akım haline getirmek, ilgili AB mevzuatının uygulanmasını hızlandırmak ve olası boşlukları belirlemek için bir pusula sağlamaktadır.

Sıfır kirlilik vizyonu altında bahsedilen başlıklar arasında hava kalitesini iyileştirmek ve hava kirliliğini azaltmak, kimyasalların sağlık ve çevre için güvenli olmasını sağlamaya yönelik

¹⁸ Beckman J., "Economic and Food Security Impacts of Agricultural Input Reduction Under the European Union Green Deal's Farm to Fork and Biodiversity Strategies", 2020. <https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/99741/eb-30.pdf?v=1616.1>

¹⁹ https://environment.ec.europa.eu/news/commission-outlines-road-zero-pollution-action-plan-2020-10-01_en

eylemler, yeşil büyümeye odaklanan döngüsel bir ekonomiye geçişi sağlamak, endüstriyi daha sürdürülebilir kılmak ve endüstriyel emisyonları azaltmak gibi eylemler içermektedir.

Kirliliğin sınır tanımaması, AB'yi sıfır kirlilik hedefini gerçekleştirmek için uluslararası ortaklıkları büyütme teşvik etmektedir. Ayrıca üçüncü ülkelerde Yeşil Mutabakat diplomasisi uzmanlık ve finansal kaynaklar sağlamak, toksik olmayan bir ortam için yatırımlar, politika ve bölgesel stratejiler için AB ile yakın iş birliği içinde olan genişleme ortakları ve Güney ve Doğu'daki en yakın komşuları ile AB üyesi olmayanlarla özellikle kirlilik ile ilgili çok taraflı anlaşmaların uygulanması konusunda adımlar atmaya planlanmaktadır. Ayrıca AB, uluslararası iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak ve küresel bir sıfır kirlilik gündemini ilerletmek için geniş ikili ticaret anlaşmaları ağı ile yeşil teknolojiler, mallar, hizmetler ve yatırımlar için pazar fırsatları yaratmak için ticaret politikası girişimleri ve serbest ticaret anlaşmalarını uygulamaya koymayı planlanmaktadır.²⁰

3.4 İklim Eylemi²¹

Şekil 9 Parlamento, AB'nin BM Konferansı'nda 2050 yılına kadar net sıfır sera gazı emisyonu taahhüt etmesi gerektiğini söyledi. (Kaynak: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/climate-change/20191121IPR67110/the-european-parliament-declares-climate-emergency>)

Avrupa Yeşil Mutabakatı, 2050 yılına kadar Avrupa'yı karbon-nötr hale getirmeyi hedeflemektedir. Karbonsuzlaştırma hedeflerine ulaşmak için, sanayi ve enerjiden ulaşım ve çiftçiliğe kadar tüm sektörlerde emisyonların azaltılması gerekmektedir. AB, özellikle BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) ve Paris Anlaşması aracılığıyla iklim eylemi konusunda aktif olarak rol almış ve desteklemiştir.

İklim eylemi, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın önemli bir parçasıdır. Sera gazı emisyonlarını bir şekilde azaltmaktan, en ileri araştırma ve yeniliklere yatırım yapmaya ve Avrupa'nın doğal çevresini korumaya kadar uzanan iddialı bir önlem paketi olarak karşımıza çıkmaktadır. *Avrupa İklim Yasası, Avrupa İklim Paketi, 2030 İklim Hedef Planı, İklim Adaptasyonuna İlişkin Yeni AB Stratejisi* Yeşil Mutabakat kapsamındaki ilk iklim eylemi girişimlerindedir. Bunlara ek olarak komisyon, ek sera gazı emisyon azaltımını sağlamak için tüm politika araçlarını gözden geçirmektedir.

²⁰ https://ec.europa.eu/environment/pdf/zero-pollution-action-plan/communication_en.pdf

²¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/climate-action-and-green-deal_en#actions

Avrupa İklim Yasası, 2050 iklim tarafsızlığı hedefini AB yasalarına dahil ederken, Avrupa İklim Paketi vatandaşları ve toplumun tüm kesimlerini iklim eylemine dahil etmektedir. 2030 İklim Hedef Planı ise, net sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar en az %55 oranında daha da azaltmayı öngörürken, İklim Adaptasyonuna İlişkin Yeni AB Stratejisi, Avrupa'yı 2050 yılına kadar iklim değişikliğinin kaçınılmaz etkilerine tamamen uyum sağlamış, iklime dayanıklı bir toplum haline getirmeyi hedeflemektedir.

Avrupa İklim Yasası²² 9 Temmuz 2021 tarihinde AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanmış ve 29 Temmuz 2021'de yürürlüğe girmiştir. Yasa, AYM'nin karbon-nötr kıta olma hedefini yasal bir zemine oturtmuş ve bağlayıcı hale getirmiştir. Yasa ayrıca, 2030 yılına kadar net sera gazı emisyonlarını 1990 seviyelerine kıyasla en az %55 oranında azaltmanın ara hedefini de kanunlaştırmıştır. Kanun, tüm AB politikalarının bu amaca katkıda bulunmasını ve ekonominin ve toplumun tüm sektörlerinin üzerine düşeni yapmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

3.5 Sürdürülebilir Hareketlilik²³

Şekil 10 Ulaşım ve hareketlilik (Kaynak: https://transport.ec.europa.eu/index_en)

AB GSYİH'sine yaklaşık %5 katkıda bulunan ve Avrupa'da 10 milyondan fazla kişiyi istihdam eden ulaşım sistemi, Avrupa işletmeleri ve küresel tedarik zincirleri için kritik öneme sahiptir. Hareketlilik kullanıcılarına birçok fayda sağlarken aynı zamanda çeşitli maliyetleri de bünyesinde barındırmaktadır: sera gazı ve kirletici emisyonlar, gürültü, trafik kazaları ve tıkanıklık gibi. Bugün, ulaşım emisyonları AB'nin toplam sera gazı emisyonlarının yaklaşık %25'ini temsil etmektedir ve bu emisyonlar son yıllarda daha da artmıştır.

Avrupa Komisyonu, sürdürülebilir hareketlilik stratejisi ile AB ulaşım sisteminin yeşil ve dijital dönüşümünü nasıl gerçekleştirebileceğinin ve gelecekteki krizlere karşı nasıl dayanıklı hale gelebileceğinin temelini oluşturmaktadır. Avrupa Yeşil Anlaşması'nda belirtildiği gibi, akıllı, rekabetçi, güvenli, erişilebilir ve uygun fiyatlı bir ulaşım sistemi ile 2050 yılına kadar emisyonlarda %90'lık bir azalma sağlanması hedeflenmektedir. Bununla birlikte Avrupa taşımacılığını yalnızca daha sürdürülebilir değil, aynı zamanda küresel olarak daha yaygın hale getirmek amaçlanmaktadır.

²² https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en

²³ https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/mobility-strategy_en

Komasyon, bu hedefe ulaşmak ve AB ulaştırma sektörünün temiz, dijital ve modern bir ekonomiye uygun olmasını sağlamak için kapsamlı bir strateji benimsemeyi planlamaktadır. Hedefler sıfır emisyonlu araçların alımını artırmak, halka ve işletmelere sürdürülebilir alternatif çözümler sunmak, dijitalleşme ve otomasyonu desteklemek, bağlantı ve erişimin iyileştirilmesi gibi unsurları içermektedir.²⁴

Ulaşımında emisyonların azaltılması, kirliliğe sebep olan araçların kaldırılması temel amaçlardır. Tüm ulaşım modlarının daha sürdürülebilir hale gelmesi gerekmektedir ve yaygın olarak mevcut yeşil alternatiflerin ve geçişi sağlamak için doğru teşviklerin uygulanması planlanmaktadır. Ulaşım emisyonlarının, AB'nin toplam sera gazı emisyonlarının yaklaşık %25 ini temsil ettiği düşünülürse, AB'nin 2050 yılına kadar iklim nötr olma için, ulaşımında ciddi boyutlarda bir sera gazı emisyonlarının azalmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

3.6 Temiz Enerji²⁵

Şekil 2 Tüm Avrupalılar için temiz enerji paketi (europa.eu) (Kaynak: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans-package_en)

AB'nin enerji üretimi ve tüketiminin %75'ini sera gazı emisyonları oluşturmaktadır. Bu nedenle AB enerji sisteminin karbondan temizlenmesi, AB'nin 2030 iklim hedefine ve 2050 karbon nötrlüğe ulaşması için kritik öneme sahiptir. Bunun için uygun maliyetli ve güvenli enerji arzı sağlayarak, enerji verimliliğine sahip ve yenilenebilir kaynaklara dayalı bir AB enerji sektörü yaratmak ana hedef olarak söylenebilir. Bununla birlikte binaların enerji performansını iyileştirmek ve büyük ölçüde sanayide ve üretim süreçlerinde fosil yakıtların kullanımının azaltılarak yenilenebilir enerji kullanımının yoğunlaştırılması sonucu karbondan arındırılmış bir enerji sistemi elde etme öncelikler arasındadır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını desteklemek için birbirine bağlı enerji sistemleri ve daha iyi entegre şebekeler oluşturmak, yenilikçi teknolojileri ve modern altyapıyı teşvik etmek, ürünlerin enerji verimliliğini ve eko-tasarımını artırmak, gaz sektörünü karbondan arındırmak ve sektörler arasında akıllı entegrasyonu teşvik etmek gerekmektedir. Ayrıca AB enerji standartlarını ve teknolojilerini küresel düzeyde teşvik etmek, temiz enerjinin sürdürülebilirliği ve yaygınlaşması açısından da önemlidir.

²⁴https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Sustainable-and-Smart-Mobility-Strategy_en

²⁵https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_en

3.7 Sürdürülebilir Endüstri²⁶

Şekil 3 AB Sanayi Politikası (Kaynak: https://ec.europa.eu/info/publications/eu-industrial-policy_en)

Sanayi, Avrupa ekonomisinin bel kemiğidir. Avrupa'nın yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerdeki küresel rekabet avantajı, endüstrinin doğrudan 35 milyon istihdam sağlamasıyla birlikte, AB'nin toplam katma değerinin %20'sinden fazlasını oluşturmaktadır. Bu nedenle rekabetçilik Komisyonun gündeminin merkezinde yer almaktadır ve yeni bir sanayi devrimi gerçekleştirerek, AB endüstrisinin dijital ve yeşil dönüşümünü desteklemektedir.

AYM, AB'yi sera gazı emisyonu olmayan, modern, kaynakları verimli kullanan ve rekabetçi bir ekonomiye sahip adil bir topluma dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bununla bağlantılı olarak AB'nin iklim ve çevre hedefine ulaşmak için dögüsel ekonomiye dayalı endüstriyel politikaya ihtiyacı vardır.

Sürdürülebilir Endüstri ile ana hedef rekabetçi, dijital ve yeşil bir Avrupa endüstrisi için 2050 yılına kadar karbon-nötrlüğe ulaşmak için düşük emisyonlu teknolojilerden yararlanmaktır ve böylece iklim nötr ve dögüsel ürünler için yeni pazarların gelişimine teşvik olanağı sağlanabilecektir. Bununla birlikte, iklim nötr ve dögüsel bir ekonomiye ulaşmak için, endüstrinin tam seferber edilmesi gerekmektedir. Enerji yoğun sektörler dahil olmak üzere endüstriyel değer zincirleri kilit bir role sahiptir. Bu nedenle 2050 yılına kadar iklim açısından nötr

²⁶ https://ec.europa.eu/growth/industry_en

ve döngüsel bir ekonomi sağlamak için AB enerji yoğun endüstrilerin dönüşümünü desteklemektedir.

Avrupa için yeni Endüstriyel Strateji, ikiz yeşil ve dijital geçişlere öncülük edecek ve küresel olarak daha da rekabetçi hale gelecektir. Uygun fiyatlı, temiz teknoloji çözümleri sunarak ve yeni iş modelleri geliştirerek endüstrinin karbon ayak izini azaltmasına yardımcı olacaktır. Sanayi için beceriler sağlayarak vatandaşları güçlendirmek, ileri teknolojileri teşvik etmek, politika ve programlarla inovasyonu desteklemek, şirketlerin maddi olmayan varlıklarını daha iyi yönetebilmeleri ve bunlardan faydalanabilmeleri için fikri mülkiyet konusunda harekete geçmek, bölgelerin yeniden canlanmasına yardımcı olmak için kümeler geliştirmek ve Avrupa, ulusal ve bölgesel kaynakları bir araya getirmek, yıllık AB Sanayi Günü gibi tartışma ve diyalog platformları sağlamak gibi planlarla AYM, AB endüstrisinin sürdürülebilir bir kapsayıcı büyüme modeline geçişini kolaylaştıracaktır.

3.8 İnşa ve Yenileme²⁷

Şekil 13 AB Yenileme Dalgasındaki Öncelikli Alanlar (Kaynak: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en#a-renovation-wave-for-europe)

AB enerji tüketiminin yaklaşık %40'undan ve sera gazı emisyonlarının %36'sından binalar sorumludur. Bu nedenle Avrupa'daki en büyük enerji tüketicileri binalardır. Bununla birlikte binaların %35'i 50 yaşın üzerinde ve %75'i enerji verimsizdir.²⁸ Bu nedenle hem kamu hem de özel binaları yenilemek önemli bir eylemdir ve Avrupa Yeşil Anlaşması'nda sektörde enerji verimliliğini artırmak ve hedeflere ulaşmak için kilit bir girişim olarak seçilmiştir.

Enerji verimliliğine yapılan yatırımların ekonomiyi, özellikle de Avrupa'nın GSYİH'sının yaklaşık %9'unu oluşturan inşaat sektörünü canlandıracağı öngörülmektedir. Çevreye saygılı binaların inşası ve var olan binaları çevre dostu binalara dönüştürme temel amaç olarak belirlenmiştir. Binaların yenilenmesi enerji tüketimini azaltmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı enerji faturaların düşüşüne neden olmaktadır. Böylece emisyonlar azaltılarak, istihdam ve ekonomik büyümeye katkı sağlanacaktır.

²⁷https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en#a-renovation-wave-for-europe

²⁸https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en#facts-and-figures

4. GENEL DEĞERLENDİRME

İklim değişikliği ile ortaya çıkan çevresel bozulmalar, günümüzde dünyayı tehdit eden önemli bir gerçektir. Bu tehditleri engellemek için Avrupa Birliği, adına Avrupa Yeşil Mutabakatı 2050 yılına kadar AB'yi net sera gazı emisyonlarının olmadığı ve ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrıştırıldığı modern, kaynak açısından verimli ve rekabetçi bir ekonomiye sahip, adil ve müreffeh bir topluma dönüştürmeyi amaçlayan büyüme stratejisini ortaya koymuştur.

AB, Avrupa Yeşil Mutabakatı hedeflerinin önemli bileşenleri olarak çeşitli politika başlıkları açıklamıştır. AB'nin Biyoçeşitlilik ve Çiftlikten Çatala stratejilerindeki besin kayıplarını ve pestisitleri azaltmak için açıkladığı hedefler ile, Sıfır Kirlilik politikasındaki hedefleri birbiri ile bütünleşen konular içermektedir. Bu politikalar ile AB, 2050 yılına kadar sağlıklı doğal ekosistemlere dayalı temiz ve döngüsel ekonomik model, tüm vatandaşları için daha fazla biyolojik çeşitlilik ve sağlıklı, toksik olmayan bir çevre yaratmayı amaçlamaktadır. Halihazırda yaşanan Ukrayna-Rusya savaşı, Covid 19 krizi, kuraklık gıda güvenliğinin korunmasının, kirliliğin önüne geçilmesinin ve böylece bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkmasının engellenmesinin önemini bir kez daha vurgulamıştır.

Türkiye açısından bakıldığında ise, Türkiye iklim değişikliğine karşı oldukça hassas bir ülkedir. Ülke, sıcaklıklarda gözlemlenen bir ısınma eğilimi ve yağışlarda azalma eğilimi ile karşı karşıyadır. Bu, gıda üretimi ve kırsal kalkınma için su mevcudiyeti üzerinde büyük bir olumsuz etkiye sahip olup, özellikle doğu ve güneydoğu illerinde oldukça hissedilen kuraklık, ülkenin geleceği açısından tehditler barındırmaktadır. Yaşanan iklim değişikliğinden kaynaklanan ekonomik kayıpların artması beklenen bir sonuçtur.

Ülkemizin coğrafi konumu itibarıyla iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ülkeler arasında yer alması ve en büyük ticaret ortağımızın iklim-nötr ilk kıta olma hedefi kapsamında atacağı adımlar göz önüne alındığında, hem ülkemizin iklim değişikliğiyle ve iklim değişikliğinin etkileriyle mücadele çabalarına katkı sunması, hem de AB'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamındaki alacağı önlemlerin ülkemizin AB ile tarım ticaretinin sürdürülebilirliğini sekteye uğratmaması açısından ülkemizin sürdürülebilir tarıma yönelik eylemler gerçekleştirmesi önem arz etmektedir.²⁹

Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan AB, Türkiye'nin en önemli ticari partneridir. AB, Türkiye'nin özellikle tarım ve gıda ihracat pazarlarından biridir. Türkiye 2020 yılında AB ülkelerine 4,6 milyar dolar tutarında tarım ürünü ihraç ederken, bu rakam 2021 yılında 5,4 milyar dolara yükselmiştir. 2021 yılında Türkiye'nin AB'ye ihracatının %6,2'si tarım ürünüdür³⁰. Bu nedenle Türkiye'nin en büyük ticari ortağı olan AB'nin tarım ve biyoçeşitlilik ile ilgili ortaya koyduğu hedefler dikkatle takip edilmelidir. Çünkü AB'nin tarım politikalarındaki değişiklikler Türkiye'nin AB ile tarım ürünü ticaretini devamlılığını tehlikeye uğratmaması açısından önem arz etmektedir. Böylece Türkiye, bölgedeki rekabet gücünü koruyacak ve geliştirecektir.

²⁹ Ticaret Bakanlığı tarafından 2021 yılında açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatı Eylem Planı'nda "Sürdürülebilir Tarım" başlığı altında belirlenen eylemler kapsamında, AB'nin pestisit ve anti-mikrobiyallerin azaltılmasına yönelik olarak ortaya koyduğu hedefler ile uyumlu bir şekilde ülkemizde pestisit, anti-mikrobiyaller ve kimyasal gübre kullanımının azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütüleceği, dünyada gelişmekte olan organik tarım ürünlerine yönelik talep, sürdürülebilir ve çevre dostu organik tarım üretiminin geliştirilmesi için fırsatlar yarattığı ve bu doğrultuda, ülkemizde organik tarım üretiminin geliştirilmesi, AB'nin organik tarım mevzuatının uyumlaştırma çalışmalarının tamamlanması ve Türkiye ile AB arasında organik tarım ticaretini desteklemek amacıyla AB ile Organik tarım alanında karşılıklı tanıma sağlanabilmesi için AB nezdinde girişimler yürütülmesi hedeflendiği belirtilmektedir. Avrupa Yeşil Mutabakatı Eylem Planı hakkında ayrıntılı bilgi için: <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%BOL.pdf>

³⁰ Türkiye İhracatçılar Meclisi

Şekil 14 Ticaret Bakanlığı tarafından 2021 yılında hazırlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı (Kaynak: <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%BOL.pdf>)

İklim değişikliği ile mücadele kapsamında, Çevre Bakanlığı 17 Şubat 2021 tarihinde İklim Değişikliği ile İlgili Mücadele Sonuç Bildirgesi ("İklim Bildirgesi") isimli bir bildirme yayınlamıştır. İklim Bildirgesinde, sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ve iklim değişikliğine uyum sağlamasına

yönelik 2050 Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ve Eylem Planının uygulamaya konulacağı açıklanmıştır. İklim Bildirgesi AB Yeşil Mutabakatı ile paralel amaçlar ortaya koymaktadır.³¹

Ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bir iklim kanunu tasarısı hazırlığı içerisinde. Taslak İklim Yasasının en temel amacı küresel ortalama sıcaklık artış limitinin sanayi öncesi döneme göre 2°C altında tutulması ve buna ilave olarak da bu artışın 1,5°C'nin altında sınırlandırılması olarak ifade edilmektedir. Bu temel hedefe ulaşmak için, (i) sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda sera gazı emisyonlarının kademeli olarak azaltılması; (ii) iklim değişikliğine uyum için gerekli yasal ve kurumsal çerçevenin oluşturulması ve (iii) bu amaca hizmet etmek üzere ilgili teknik ve finansal gereksinimlerin de belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu hedeflere ulaşabilmek için AB Yeşil Mutabakatında da yer alan düşük karbonlu bir ekonomik modele geçilmesi öngörülmektedir. Taslak İklim Kanunu sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ve iklim değişikliğine uyuma yönelik faaliyetler ile bu faaliyetleri gerçekleştiren tüm gerçek ve tüzel kişilerin hak ve yükümlülüklerini kapsamaktadır. Bu doğrultuda eğer Türkiye, bir sera gazı emisyonlarını azaltacak bir iklim rejimini benimser ise, Yeşil Mutabakat kapsamında uygulanabilecek olası ticaret kısıtlamalarını da engelleyebilecektir.³²

AYM ile getirilen Sınırdaki Karbon Düzenlemesi, Türkiye'nin AB ile olan ticari yakınlığı düşünüldüğünde Türkiye'yi derinden etkileyecek bir uygulama olarak görülmektedir. Özellikle çimento ve yapı, tekstil, tarım ve gıda, sanayi, perakende ve enerji sektörü gibi karbon emisyonu yüksek olan sektörlerin çok daha fazla etkilenmesi öngörülmektedir.

AYM ile ortaya çıkabilecek riskler ve fırsatlar, Türkiye'nin ticaret performansını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilecek güce sahiptir. Dolayısı ile AYM'nin getirdiği düzenlemeler, yakından takip edilmelidir.

³¹<https://csb.gov.tr/bakan-kurum-iklim-degisikligiyle-mucadele-zirvesi-sonuc-bildirgesini-acikladi-bakanlik-faaliyetleri-30880>

³²https://www.cdcalaw.com/upload/data/files/publications/taslak_iklim_kanunu_ve_yesil_mutabakat.pdf